

Пепелница – једна од најраширенијих болести гајених биљака

Автор(и): проф. д-р Стојка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив

Дата: 05.04.2026 Број: 4/2026

Prašnasta pepelnica je jedna od najraširenijih bolesti koja napada gajene biljke, a njen ekonomski značaj kontinuirano raste. Napada gotovo sve biljne vrste – žitarice, povrće, voćne kulture, vinovu lozu, ukrasno i šumsko drveće. U poređenju sa drugim bolestima, najlakše je da se prepozna. Uzročnici prašinate pepelnice su preko 200 vrsta gljiva koje pripadaju 11 rodova. Oni takođe imaju preko 700 specijalizovanih formi. Domaćini ovih patogena su više od 7000 vrsta gajenih i divljih biljaka.

Uzročnici prašinate pepelnice na gajenim biljkama uglavnom pripadaju rodovima *Oidium*, *Erysiphe*, *Sphaerotheca*, *Leveillula*, *Podosphaera*, *Uncinula*, itd. Uprkos raznolikosti uzročnika,

simptomi na biljkama su slični. To su hlorotične pege prekrivene obilnim praškastim prevlakom, po čemu je bolest i dobila ime. Kasnije se pege povećavaju, spajaju i prekrivaju ceo list. Najčešće se uočavaju na gornjoj strani lista, ponekad na donjoj, kao i na mladim stabiljkama, cvetnim pupoljcima i mladim plodovima.

Zaraženi listovi često se deformišu, sparušuju i prerano opadaju. Jaka infekcija narušava fotosintezu. Prinosi su značajno smanjeni. Godišnji gubici variraju u opsegu od 20–40%. Zbog epifitotskog razvoja prašinate pepelnice na vinovoj lozi u Evropi u periodu 1850–1854, proizvodnja vina u Francuskoj smanjila se za preko 75%. Za sortu jabuke Džonatan, osetljivu na prašinastu pepelnicu, koeficijent štete može dostići i do 97%. Najveći ekonomski značaj za Bugarsku ima prašinasta pepelnica na žitaricama, povrću, voćnim kulturama i duvanu.

Patogen se razvija pri visokim temperaturama i niskoj relativnoj vlažnosti vazduha. Gljiva ne zahteva prisustvo vode na površini lista da bi izazvala infekciju. Međutim, visoka atmosferska vlažnost je potrebna za klijanje spora, ali infekcija se može desiti i ispod 50%. Stoga se bolest često nalazi u gustim zasadima sa slabim intenzitetom svetlosti, gde je cirkulacija vazduha loša. Uzročnici prašinate pepelnice karakterišu se specifičnošću prema domaćinu – ne mogu preživeti bez tačno određenog domaćina. Spore gljiva se šire vazдушnim strujama. Topli dani i hladne noći kasnog leta stvaraju idealno okruženje za rast i širenje spora. Pored temperature i relativne vlažnosti vazduha, mnogi drugi faktori utiču na razvoj prašinate pepelnice. Prekomerno neuravnoteženo đubrenje azotom, gusti usevi i gajenje osetljivih sorti su preduslovi za jak razvoj bolesti. Utvrđeno je da su uzročnici prašinate pepelnice veoma varijabilni i plastični. Podjednako dobro se razvijaju i u hladnom i vlažnom vremenu, kao i u vrućim i suvim uslovima. Suvi uslovi su nepovoljni za kolonizaciju, sporulaciju i širenje spora patogena. Kiša i kapljice vode na površini lista su nepovoljni. Razvoj bolesti se primećuje i pod navodnjavanjem i u njegovom odsustvu. Gljive prezimljavaju u obliku kleistotecija ili micelija u biljnim ostacima.

Suzbijanje prašinate pepelnice zasniva se na skupu mera zaštite:

Otporne sorte

Širom sveta se intenzivno radi na stvaranju sorti otpornih na prašinastu pepelnicu. Ovo je najradikalniji metod suzbijanja bolesti uopšte. Za jabuke su već stvorene otporne i manje osetljive sorte – Prima, Melrose, Stayman, Red Gold, Stark Delicious, Rummyana, itd. U praksi su takođe rasprostranjene sorte pšenice otporne na prašinastu pepelnicu – Enola, Aglika, Yantar, Vratsa, itd.

Takođe su otporne na prašinastu pepelnicu i dugoplodne krastavce stvorene poslednjih godina za gajenje u zaštićenom prostoru – Kalunga, Luxury, Hudson, Almeria, Dante, itd. Za duvan, breskve i papriku takođe su stvorene otporne sorte.

Prevenција

Ograničavanje širenja infekcije iz jedne sezone u drugu putem: uvođenja odgovarajućih plodoreda; zimskog prskanja voćaka; jakog rezidbe u vinogradima i voćnjacima; uništavanja samoniklih biljaka u žitaricama. Agrotehničke mere: setva i sadnja na vreme i na dobro provetrenim mestima; redovna obrada zemljišta; optimalni rokovi, norme setve i gustina sadnje; redovna obrada zemljišta; optimalni režim navodnjavanja; uravnoteženo đubrenje; uklanjanje zaraženih biljnih delova; čišćenje biljnih ostataka na kraju vegetacione sezone.

Hemijsko suzbijanje

U zemlji je registrovan veliki skup sredstava za zaštitu bilja (SZP). Pored hemijskih, registrovani su i botanički fungicidi, koji pružaju dobru zaštitu. Zavisno od aktivne materije i načina delovanja (kontaktni, sistemski), SZP treba rotirati. Isto sredstvo ne treba koristiti više od 2-3 puta po sezoni.

Više na temu:

Prašinasta pepelnica na pšenici

Prašinasta pepelnica na povrtarskim kulturama iz familije Solanaceae